

37.13

UNDERVISNINGSVEJLEDNING
FOR FOLKESKOLEN **UDKAST**
27

Formning 1974

FOLKESKOLENS LÆSEPLANSUDVALG

Folkeskolens læseplansudvalg

Skoledirektør Hans Jensen, *formand*
Overlærer Bent Andersen
Skoleinspektør Mogens Andersen
Undervisningsinspektør Jens Bach
Undervisningsdirektør A. Baunsbak-Jensen
Overlærer Else Byrith
Undervisningsinspektør A. Bøgeskov
Skolebestyrer B. Christensen-Dalsgaard
Undervisningsdirektør Rikard Frederiksen
Fuldmægtig Henrik Helsted, *tilforordnet*
Undervisningsinspektør Per Iversen
Skoledirektør Poul E. Jacobsen
Overlærer Jørgen Jensen
Skoledirektør mag. art. Kr. Thomsen Jensen
Undervisningsinspektør I. Skov Jørgensen
Overlærer Kirsten Kjersgaard
Undervisningsdirektør O. I. Mikkelsen
Fuldmægtig Eyvind Noer, *tilforordnet*
Undervisningsinspektør B. Kehlet Nørskov
Førstelærer Mogens Rafn
Skoledirektør Svend Aage Rasmussen
Adjunkt Kurt Stolt
Rektor Harald Torpe
Overlærer Kaj Varming

NB! Vedrørende spørgsmål om undervisningslokaler, herunder faglokaler udformning og indretning henvises til den af *Folkeskolens Byggeudvalg* udarbejdede publikation »Projekteringsgrundlag for folkeskoler« (Undervisningsministeriet, senest udgave).

UNDERVISNINGSVEJLEDNING FOR FOLKESKOLEN - UDKAST

27

Formning

1974

FOLKESKOLENS LÆSEPLANSUDVALG

I KOMMISSION HOS LÆRERFORENINGERNES MATERIALEUDVALG

FORORD

Nærværende udkast til undervisningsvejledning er et led i den række vejledninger, der udsendes af Folkeskolens Læseplansudvalg på grundlag af forslag til lov om folkeskolen af 15. december 1972, hvor der i § 4, stk. 8, bl. a. anføres:

»Undervisningsministeren fastsætter regler om formålet med undervisningen i de enkelte fag eller faggrupper og udsender vejledende timefordelingsplaner og læseplaner, jfr. § 16, stk. 1.«

Udsendelsen markerer tillige en ajourføring i overensstemmelse med den udvikling, der har fundet sted inden for det pågældende område, siden den sidste vejledning blev udsendt.

Udvalget ønsker at præcisere, at dette udkast sammen med de øvrige udkast til vejledninger i første række har til formål at danne grundlag for fortsatte drøftelser omkring indholdet og tilrettelæggelsen af folkeskolens undervisning og således ikke kan være udgangspunkt for en general revision af de lokale undervisningsplaner, så længe der ikke er taget politisk stilling til det fremtidige lovgrundlag. Indholdet i udkastet vil dog formentlig tillige inden for de gældende undervisningsplaners rammer kunne virke inspirerende for undervisningen.

Vejledningen er udarbejdet af læseplansudvalgets fagudvalg nr. 5, der har haft følgende sammensætning:

Undervisningsinspektør Jens Bach, undervisningsministeriet, formand
Afdelingsleder Ole B. Larsen, Danmarks Lærerhøjskole
Skoleinspektør Ann Jeppesen, Albertslund

Fagkonsulent Knud Hansen, direktoratet for folkeskolen, folkeoplysning, seminarier m. v., sekretær

Som særlig arbejdsgruppe ved denne vejledning har medvirket:

Tegneinspektør Edvin Hansen, København

Fagkonsulent Rikard Sneum, København

Seminarielærer Ole Philip Hansen, Odense

Den har – i den udstrækning, det har været muligt – været forelagt til udtalelse og til åben drøftelse i fagligt interesserede kredse og er herefter af fagudvalget indstillet til godkendelse i læseplansudvalget.

Her er forslaget blevet gennemdrøftet på ny og er – efter enkelte ændringer – i den nu foreliggende form tiltrådt af Folkeskolens Læseplansudvalg som dette udvalgs udkast til undervisningsvejledning for det omhandlede område i folkeskolen.

Folkeskolens Læseplansudvalg,
juni 1974.
Hans Jensen.

INDHOLD

1. Formål	7
1.1. Bemærkninger til formålet	7
1.2. Fagets bidrag til elevens alsidige udvikling	9
2. Fagets placering i folkeskolen	10
3. Undervisningens indhold	12
3.1. Grundsynspunkter for udvælgelsen	12
3.2. Grundfunktionerne	12
3.3. Faglige hjælpemidler	14
3.4. Evaluering	14
4. Indholdets ordning på klasstrin	15
4.1. 1–2. og 3. klasstrin	15
4.2. 4.–5.–6. og 7. klasstrin	16
4.3. 8.–9. og 10. klasstrin	18
5. Undervisningens tilrettelæggelse	20

Formålet med undervisningen er, at eleverne udvikler deres evne for og lyst til at give billedmæssigt udtryk for oplevelser og forestillinger.

Det skal tilstræbes, at eleverne tilegner sig formningsfærdigheder, der kan være af værdi for dem i og efter skoletiden.

Undervisningen sigter tillige imod, at eleverne udvider deres forståelse af nogle billedmæssige udtryksformer og dermed deres mulighed for at foretage en selvstændig vurdering af dem.

1.1. Bemærkninger til formålet

Til 1. afsnit.

De fleste børn former fra deres tidligste barndom.

Fra de første kradserier til de senere ret sammensatte billedudtryk bruger børn linier, farver og former både som følelsesmæssigt udtryksmiddel og som sagligt meddelelsesmiddel.

Da man kun har kendskab til virkeligheden i samme omfang, som man har bevidste forestillinger om den, og da mange børn udtrykker sig meget mere

omfattende og udtømmende om det, der rører sig i dem, når de bruger billedsprog, end når de taler – endsige skriver, må den billedsproglige udvikling stimuleres til hverdag gennem hele skoletiden – side om side med udviklingen af andre udtryksformer.

Da man ved hjælp af billedudtryk kan anskue mange sider af en sag på én gang, mens man ofte på tale- og skriftsprog må forklare én side ad gangen, har børn en god støtte for forståelse og hukommelse i det veludviklede billedudtryk.

**Billedet fjernet på grund
af ophavsret**

Til 2. afsnit.

For at formning kan være et godt redskab for barnets udtryk og meddelelse, er det en forudsætning, at fagets arbejdsmetoder indlæres, og dets håndværksmæssige erfaringer indhøstes.

Når disse forudsætninger er til stede, kan billedsproget udnyttes som kommunikationsmiddel i og uden for skolen.

Til 3. afsnit.

Samfundsudviklingen har medført stigende produktion og brug af billeder af såvel merkantil, kulturel som politisk art. Dette nødvendiggør, at opmærksomheden rettes mod billedet brugt som

1. udtryksmiddel
2. meddelelsesmiddel
3. påvirkningsmiddel

**Billedet fjernet på grund
af ophavsret**

Børn og unge bliver først og fremmest i stand til kritisk at vurdere form og indhold i forskellige slags billeder ved selv at anvende og blive fortrolige med virkemidlerne.

Ethvert godt billede er resultat af personlig oplevelse og af indsigt og færdighed i at udtrykke sig.

Det er derfor vigtigt, at eleverne i alt arbejde opøves til at udtrykke sig i overensstemmelse med deres egne forestillinger og de erhvervede udtryksmidler.

1.2. Fagets bidrag til elevens alsidige udvikling

Skolens elever af i dag vil møde et samfund, hvis krav vi ikke kender. Men de generelle menneskelige værdier, der ligger i at kunne fungere i nye situationer, tage et personligt standpunkt til et problem og løse dette på en ny og uventet måde, er nogle af de værdier, som også vil have gyldighed i fremtiden.

Her kan formning på linie med andre fag yde sit bidrag til elevens alsidige udvikling.

Eleverne kan i formning hyppigt få anledning til at samarbejde om praktiske projekter, at diskutere om vurderinger og at udveksle meninger om æstetiske værdier i naturen og i den menneskeskabte verden.

Herved udfordres og opøves deres praktiske samarbejdsevne og deres tolerante holdning over for andres meninger om god og dårlig form.

Det er ligeledes væsentligt, at deres kritiske skelneevne opøves overfor billedsproglige udtryk i almindelighed, samt over for håndværks- og industriprodukter.

Formning må betragtes som et af skolens vigtige udtryksfag i kraft af den rolle, billedsproget i dag spiller som globalt kommunikationsmiddel, som nærgående propagandamiddel og som effektivt undervisningsmiddel.

Den, der former, formes.

Derfor er det hverken ligegyldigt, hvad og hvordan man former, eller under hvilke vilkår der formes.

Evnerne udfoldes og tager form, idet de udfordres af et materiale.

De spontane præg bevares trods ydre påvirkning og ses i formens og indholdets særpræg.

Elevernes evner udfoldes og påvirkes igennem den udfordring, materialet stiller.

Eleven opstiller efterhånden sine egne bevidste kriterier ud fra:

de oplevelser og erfaringer, som følger med enhver formningsproces, samt ud fra de reaktioner, som fællesskabet udtrykker.

Børn før skolealderen

Hjemmenes muligheder for at tilgodese barnets formningsudvikling vil være højst forskellige og måske først og fremmest tilgodese børn, der lever under vilkår, hvor bl. a. pladsforhold tillader, at man dyrker disse funktioner.

Forældrenes opmuntring og støtte i forbindelse med barnets formning vil derfor være væsentlig, men sjældent tilstrækkelig.

Børns udtryksmæssige udvikling

Elevernes udtryksmæssige udvikling ser ud til at følge forskellige faser, som skal gennemleves, hvis den enkelte elevs alder og formningsmæssige færdigheder skal følges ad.

Der må derfor lægges vægt på, at formningsaktiviteter optræder gennem hele skolealderen.

1. klasse

I skolens første klasse kan timerne med fordel lægges som enkelttimer evt. i tilknytning til danskundervisningen.

2.–7. klasse

I 2.–7. klasse bør timerne, hvor mulighederne foreligger, skemalægges, f. eks.

som to sammenhængende timer – større projekter.

8.–10. klasse

I skolens ældste klasser (8.–10. klasse) er et valg inden for specielle områder naturligt. Store børns interesse for teknik og form lægger op til specialiseret undervisning inden for områder som:

Grafik

Maleri

Skulptur

Keramik

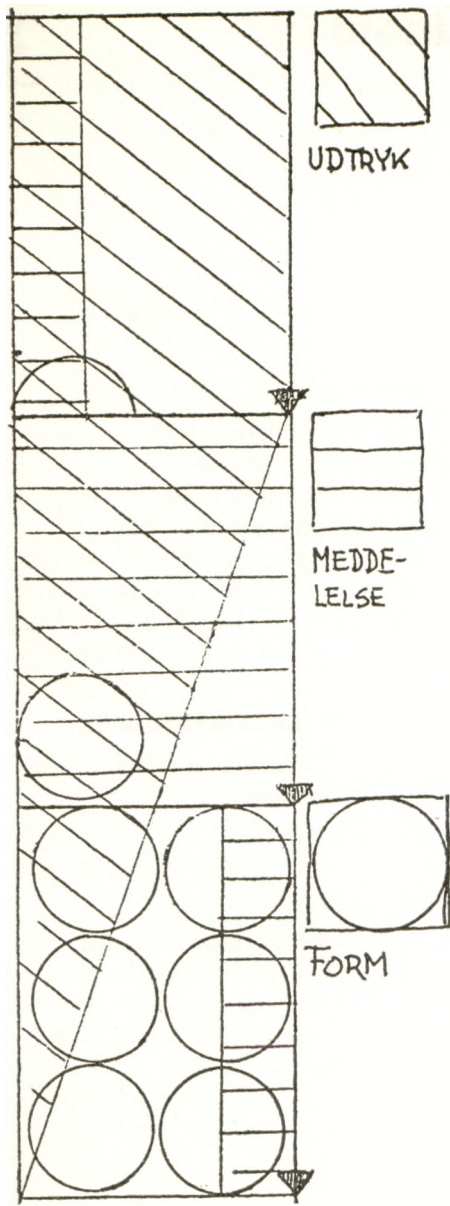
Foto.

Organisation

Denne undervisning kan finde sted i grupper, der går på tværs af hold og klassetrin (inden for 8.–10. klasse). Større krav til arbejdsmiljøets indretning efter opgavens art samt store elevers fordybelse kan bedst tilgodeses ved sammenlægning af de timer, der ugentlig er til rådighed.

Alternative muligheder

Tilbud om arbejde i kortere eller længereperioder med skole- eller samfunds-

funktioner, der har formningsislat kan tænkes etableret.

Eksempler:

Grupper, der påtager sig etablering af udstillinger, hvori det visuelle har hovedvægten.

Teaterformning: Kulisser, lyd og sminkning.

Kunstnerisk udsmykning af din by.

Etablering af
 lege } miljøer
 opholds }
 arbejds }
 i skolen.

Lay-out og trykning af skoleblade, gårdavis, plakater og billetter.

Hovedvægten er i perioden børnehaveklassen-3. klasse lagt på eksperimenter med materialer - rigt UDTRYK i billeder.

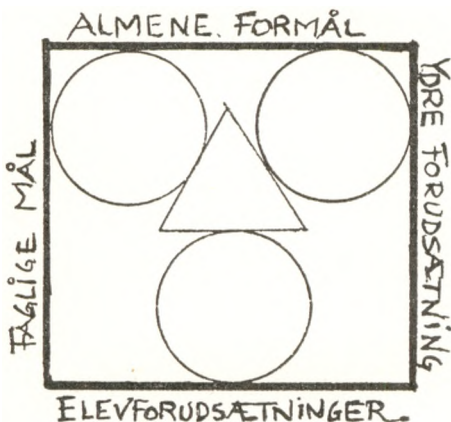
Hovedvægten er i perioden 4.-7. årg. (melletrinnet) lagt på billeders udnyttelse som MEDDELELSE.

I perioden 8.-10. årg. er det undervisning i FORM, der prioriteres højest.

Der er ikke tale om at fastlægge et bestemt afgrænset arbejdsstof, der absolut skal gennemføres.

3.1. Grundsynspunkter for udvælgelsen

1. at opgaven er i nøje overensstemmelse med elevernes interesseområder og hele udviklingstrin,
2. at folkeskolens formål kan tilgodeses gennem opgaven,
3. at de faglige mål kan tilnærmes gennem opgaven og endelig

4. at den foreliggende opgave lader sig gennemføre på tilfredsstillende måde på de givne vilkår med hensyn til tid, plads, penge (ydre forudsætninger).

Arbejdsstoffet må da altid anskues i relation til fire sider i en BETINGELSESRAMME, hvis enkelte sider betegnes som vist i den grafiske tegning.

3.2. Grundfunktionerne

De hidtil indvundne erfaringer udpeger tre grundfunktioner:

EMNEFORMNING

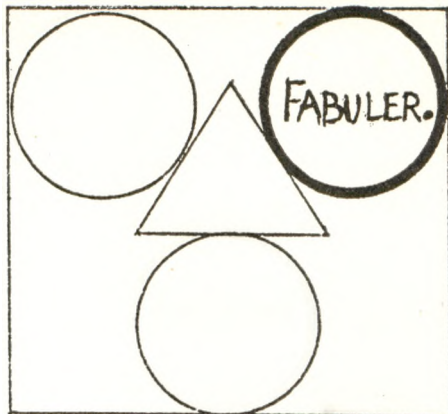
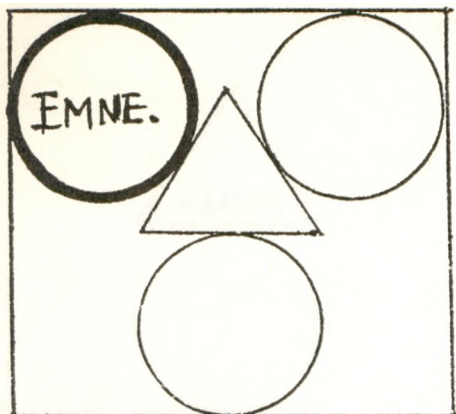
FABULERENDE FORMNING

MØNSTERFORMNING.

Elevers arbejde tager ofte sit udgangspunkt i en af disse grundfunktioner. I løbet af processen inddrages de øvrige momentvis og ret ubevidst for eleven. Det er imidlertid praktisk for læreren at have disse grundfunktioner i tankerne, når tilbuddene varieres gennem valg af arbejdsstof.

Emneformning

Når arbejdet tager udgangspunkt i »at fortælle en historie« med billedsprog, kan det kort benævnes EMNEFORMNING.

Når barnet i første klasse tegner sig selv,

når barnet i tredje klasse maler en legesituation fra skolegården,

når barnet i femte klasse i ler former en smed ved sin ambolt,

når barnet i syvende klasse skærer en lino-kliché og trykker et billede af træer uden blade,

når de unge i fotoformning dyrker billedreportage over et bestemt emne, så er det EMNEFORMNING.

Hensigten er:

at udvikle og stimulere elevens evne til at fortælle i billeder.

Fabulerende formning

Når arbejdet tager udgangspunkt i materialeleg, benævnes aspektet FABULERENDE FORMNING.

Når barnet i den sidste bid rugbrød ser en hund,

når farvemoradset på paletten tydes som genkendelige former,

når klipresterne er puslespil, der antager billedmæssige udtryk,

når naturting – grenstumper, sten – tydes og tydeliggøres ved bemaling,

når en ubevidst bearbejdning af formbart materiale som ler eller modeller-voks pludselig bliver en bevidst forarbejdning af formen,

så har processen taget sit udgangspunkt i FABULERENDE FORMNING.

Hensigten er:

at udvikle og stimulere fantasi og skabende evner med hensyn til form og indhold.

Mønsterformning

Når arbejdet tager sit udgangspunkt i det rytmiske,

i ornament og mønster,

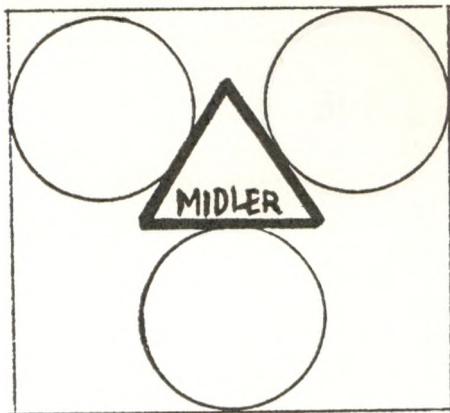
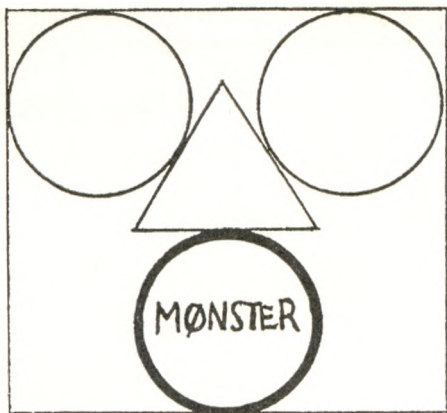
i det at smykke en bar flade,

i grafisk afbildning af bevægelse til musik eller i kompositionen,

benævnes aspektet MØNSTERFORMNING.

Når barnet tegner svingornamenter på tapetet i børneværelset,

når barnet med et stykke kridt går langs et plankeværk, og for hvert skridt, det tager, sætter en prik eller streg,

når barnet bruger et bogstav som ornament i en mønsterbort,

når barnet aftegner sine bevægelser efter rytme fra musik for at opbygge en billedbund,

når foldeklip danner bund for et dekorativt arbejde,

når de store elever flytter rundt på bogstaver og former på billedfladen for at helheden kan blive et godt mønster eller en god komposition,

så er det MØNSTERFORMNING.

Hensigten er:

at udvikle og stimulere sansen for at sammensætte enkeltheder til en harmonisk helhed og dermed stimulere evnen til at ordne en billedflade.

3.3. Faglige hjælpemidler

Tegne- og malematerialerne er fagets fremherskende faglige hjælpemidler.

For at forøge udtryksmulighederne og støtte forestillingsdannelsen medtages materialer til at modellere i (vådt sand, papmache, modellervoks, ler m. m.) og materialer til at sammensætte af og bygge med (indsamlet materiale som pinde, sten, tomme emballager, pap, tekstil o. lign.).

Læreren udvælger sine faglige hjælpemidler ud fra hensynet til hele betingelsesrammen.

3.4. Evaluering

Ved vurderingen af elevens arbejde må læreren spørge sig selv, om han nu også i sin metodik har anvendt sin hele viden om betingelsesrammen og dens indhold.

Faktisk er dette også en nødvendig test med henblik på tilrettelæggelse, gennemførelse og vurdering i forbindelse med den næste opgavestilling eller arbejdsfase.

4.1. 1.-2. og 3. klassetrin

I denne periode drejer det sig om at videreføre de formningsaktiviteter, som barnet selv, hjemmet eller børnehaven allerede har startet før skolegangen.

Barnets fulde optagethed er fra begyndelsen det vigtigste.

Udtryksfunktionen må gøres til det centrale. Der skal derfor ikke lægges for megen vægt på det enkelte produkt, men især stiles mod at styrke barnets fantasi og at udvikle dets konstruktive evner.

Fabulerende formning

Der bør lægges vægt på at stimulere børnenes medfødte evne til at danne spontane billedudtryk gennem materialeleg (fabulerende formning).

Emneformning

Emnerne kan være frie (selvvalgte), men ind imellem søges interessen samlet om behandling af fælles emner fra barnets skole- og hjemmeliv. Ved at børnene på denne måde får lejlighed til – ikke mindst over for sig selv – at gøre rede for forhold og problemer, tilstræbes både en almindelig tegneudvikling, en nøjere kontakt mellem barnet og dets

omgivelser og derigennem også en nøjere forståelse af det liv, der rører sig om det.

På dette tidspunkt har barnet ofte lettere ved at udtrykke sig ved hjælp af billedsproget end ved hjælp af talesproget, endsigeskriftsproget. Man bør derfor værdsætte det fortællende indhold i arbejderne og lade børnene anvende tegning med fortællende indhold i forbindelse med andre fag.

Mønsterformning

Udformningen af ornamenter og mønstre i stort format bygger på kroppens iboende sans for rytme og balance.

Til at begynde med laves ornamenter og mønstre i stort format for at udnytte hele kroppens styring af bevægelserne. I

Billedet fjernet på grund af ophavsret

trit med at skrivebevægelser indøves, tages gerne start i bogstavagtige grundformer.

Den fri dekorative formning bygger på de urformer og grundtegn, som foreligger allerede på småbørnstrinnet – det drejer sig om rundinger, elipseagtige former, samt om streger, der både krydser og korsner og finder sammen i kasser og trekkanter. Disse urtegn danner også grundlag for den fortællende formning.

Generelle principper

Læreren giver oplæg og organiserer arbejdet, således at børnene opmuntres og inspireres.

Samtale med barnet om arbejdet, både under udformningen af det og efter at det er færdigt, fører til idemæssigt rigere udformning af det igangværende eller de senere arbejder.

Læreren må respektere elevernes billedsprog ud fra kendskabet til deres tegnemæssige udvikling. Undervisningen bygger på, at barnets billedudtryk får lov til at gennemløbe hvert af sine naturlige udviklingstrin.

Der bør stiles imod at give børnene arbejdsbetingelser og opgaver med henblik på, at eleven effektivt udnytter evner,

anlæg og opnåede færdigheder og bringer materialerne til fuld udnyttelse.

De faglige hjælpemidler og materialerne

Arbejdet med tegne- og malematerialerne er grundlæggende, fordi sans for konturer og farveflade indgår i alle formningsdiscipliner.

Arbejdet med stofrester, garnrester og plastiske materialer giver anledning til at gøre udvidede stoflige erfaringer og indstiller på den tredimensionale gengivelse.

Det samme gælder arbejdet med indsamlet »værdiløst« materiale som garntrisser, æsker, dåser, piberensere, pinde, sten m. v.

Papir og pap i forskellige farver, kvaliteter og størrelser, lim og klister, farvestifter og flydende farve, stof- og garnrester og ler samt forskelligt værdiløst materiale.

4.2. 4.-5.-6. og 7. klassetrin

Meddelelsesfunktionen

Meddelelsesfunktionen må gradvis i denne periode gøres til det centrale. Produktet får gradvis større betydning.

Opgavevalg

Børnene må fortsat opmuntres til selv at

Billedet fjernet på grund af ophavsret

vælge opgaver, men hvis de skal have større udbytte af formning som sagligt meddelelsesmiddel, må læreren berige deres forestillingsverden med stadig flere og nye indtryk – til enhver tid i overensstemmelse med barnets udviklingstrin.

Nyttefunktionen

Andre fag – ikke mindst orienteringsfagene – skulle i løbet af denne periode i stigende grad kunne udnytte børnenes formningsfærdigheder i fagillustreringens tjeneste.

Igangsætning

Indføring i nyt stof bør ikke alene ske gennem mundtlig fortælling, børnene må tillige opfordres til selv at opleve ved f. eks. selv at foretage bevægelser, der skal gengives i tegning, eller føle de ting, der skal fortælles om i billeder. De har derved mulighed for at blive opmærksomme på rigdommen af forskellige former, strukturer og stofkarakterer i den verden, der omgiver dem.

Organisation

Der bør i perioder gives børnene anledning til at samarbejde i grupper omkring egnede projekter.

Iagttagelse

Samtidig med at børnenes forestillingsverden udvides, vokser behovet for selvstændige iagttagelser.

Omkring 6. skoleår vil det derfor være naturligt at påbegynde den realistiske iagttagelsestegning (reportage). Der bør lægges vægt på, at børnene udnytter de for dem naturlige måder at opnå rumlig virkning på i deres billeder, f. eks. ved variationer i de enkelte genstandes

størrelse, anbringelse oppe eller nede på billedfladen, ved at lade flere genstande delvis dække hinanden eller ved anvendelse af stærke og svage farvetoner. Hvor tilløb til linjeperspektivisk gengivelse opstår, bør forsøgene styrkes gennem iagttagelse og erfaring.

Harmoni og forenkling

I bestræbelserne for at bevare børnenes evne til at udfylde billedfladen på harmonisk og udtryksfuld måde kan lette trykteknikker som kartoffeltryk, skabelontryk og gummitryk være til stor hjælp. Det samme gælder klippe- og skærebilleder.

Generelle principper

For at give børnene fornemmelse af de mange udtryksmuligheder, der foreligger ved løsningen af en enkelt opgave, må samtlige børns arbejder af og til ophænges på væggen til fælles drøftelse. På samme måde kan vandrestillinger fra andre skoler eller andre landes skoler anvendes. Det samme gælder eksempler fra brugskunstens områder (plakater, bogillustrationer, tegneserier, mærkater, emblemer etc.).

Læreren bør i arbejdet stadig have for øje at fremelske udtryksfuldhed og klarhed, i denne periode også under udtalt henvisning til den øgede brug af billedsproget som sagligt meddelelsesmiddel.

Materialer

Papir og pap i forskellige farver, kvaliteter og størrelser, lim og klister, farvestifter og flydende farve, stof- og garnrester, ler samt forskelligt værdiløst materiale, trykmaterialer samt reproduktioner og lysbilleder.

4.3. 8.-9. og 10. klassetrin

I de ældste klasser tilbydes faget som valgfag.

Hvad enten faget her tilbydes som formning i almindelighed med mulighed for senere valg af foretrukne udtryksmidler, eller tilbuddet på forhånd gives som timer i formning inden for et mere begrænset fagligt område, må det forventes, at undervisningen tilrettelægges og gennemføres i overensstemmelse med det hidtil gældende helhedssyn på faget. Det gælder således fortsat, at læreren er forpligtet af betingelsesrammen.

Et tilbudsprogram bør sammensættes i forlængelse af det forudgående undervisningsprogram således, at der fortsat kan dyrkes fabulerende, emnecentreret og dekorativ formning med både plane og plastiske materialer.

Der må kunne anvendes teknikker, som eleverne er fortrolige med, eksempelvis grafik, collage, lerformning, men der må også kunne tilbydes nye teknikker som f. eks. fotoformning, scenografi og evt. tegnefilm.

For at undgå, at eleverne i denne periode forfalder til gold kopiering af tilfældige forbilleder, er det nødvendigt, at de hidtil opnåede færdigheder og udtryksmåder anvendes i opgaver, hvis heldige løsning er mindre afhængig af rutineret teknisk dygtighed end af kendskab til almindelige regler for billedformning og sans for elementære billedværdier.

Elementær formlære

Formlæren gælder helformen d. v. s. samspillet mellem de farver, tonværdier, stofkarakterer, linjer og prikker, som fremstiller delformerne (de figurative

detaljer i emneformningen eller de nonfigurative detaljer i mønsterformningen).

Samspillet, der sigter mod størst mulig klarhed, baseres på enkle, praktiske regler.

De enkleste drejer sig om:

balancering af flader,
harmonisering af farver og lystoner,
intensivering af linjerytme,
farvens lys/mørk kontrast
og samspilsmuligheder mellem forskellige stofkarakterer.

Det er kun de enkleste regler, der skal undervises i over for folkeskolens elever. Eleverne må nemlig kunne forstå reglerne i sammenhæng med eget praktisk formningsarbejde for at kunne omsætte dem i en personlig, udtryksfuld stil.

Praktisk udnyttelse

Det må fortsat være selvfølgeligt, at eleverne udnytter deres formningsfærdigheder i forbindelse med andre fag, dels for at opnå en mangesidet oplevelse af det faglige indhold, dels for at opnå sikkerhed i at udtrykke sig.

Kunstkontakt

Sammenligninger til voksenkunsten og især kontakten med den stærke strøm af visuelle kommunikationsmidler, giver anledning til fortsat skærpelse af den kritiske bevidsthed med hensyn til billedets form og indhold.

For nogle elevers vedkommende spiller formnings erhvervsmæssige perspektiver en vis rolle. Kunstorienteringen bør derfor også omfatte billedsproget som udbredt kommunikationsmiddel i hver-

dagen, heri indbefattet orientering om skoler, hvor der foregår videregående uddannelse af billedformere.

Materialekendskab

Skønt de faglige hjælpemidler er underordnet funktionerne, er det hensigtsmæssigt, af hensyn til elevernes fortsatte fritidsformning, at de får kendskab til materialernes tilberedning og redskabernes vedligeholdelse og behandling.

5 Undervisningens tilrettelæggelse

Igangsætning.

En frugtbar formningsproces bygger på en aftale lærer og elev imellem, ud fra lærerens overvejelser over

elevforudsætning,
folkeskolens formål,
faglige mål og
ydre forudsætninger.

Betingelsen for en god arbejdsproces er elevens optagethed af opgaven.

Læreren er derfor en væsentlig formidler, når det drejer sig om motivationsfasen. I en situation, hvor eleven får mange muligheder som udgangspunkt, fremkommer der oftest de rigeste løsninger.

Ud fra lærerens kendskab til elevernes interesser kan man på forskellig vis hjælpe eleverne i gang med velegnede projekter. Det kan ske gennem leg, optrin, drøftelse af fællesoplevelser, en fortalt historie, lydgenivelser el. lign. Eleverne kan også inspireres af ting, der er udstillet i lokalet. I visse tilfælde kan tilbud af materialer og redskaber, der er sat frem på bordet, også være anledning nok til en start.

Læreren er rådgiver, når det drejer sig

om tekniske råd og vink, samt det praktiske arrangement og udnyttelse af værkstedmiljøet.

Proces

Når processen er i gang, er læreren i baggrunden. Han er klar til at give råd og vink, hvor det er nødvendigt.

Processen er formningsfagets centrale del. Det er fagets metodiske grundprincip »at lære det ved at gøre det« (learning by doing). Det er især her, at elevernes

selvstændighed,
opfindsomhed,
kombinationsevne,
vurdering og
selvkritik udfordres.

Produkt

Løsningerne eller produkterne præsenteres ud fra arbejdets sigte ved at blive ophængt, udstillet, mangfoldiggjort og uddelt eller leget med, – spillet.

Evaluering

Her er rig anledning til at få inspiration til flere tekniske metoder og varierede udtryksmåder. Denne efterfølgende drøf-

processen (udfoldelsen) er alt, resultatet af kortvarig interesse. Gradvis får resultatet en *funktionel* betydning: som acceptabel ophængsting, som fagillustrering, som værdi til lærerens og kammeraternes beundring. Gennem sammenligninger med andres billedformning (kammeraters og voksnes) begynder en egentlig formel/æstetisk vurdering, der dog stadig støttes af funktionelle kriterier (anvendeligheden). De billedkriterier, som har høj social status, forsøges gjort til kriterier for eget formningsarbejde.

Lærerkriterier

Fra først af anses udfoldelse for at være mening og mål i sig selv. Ethvert formet udtryk accepteres, idet kriterierne er: den størst mulige formningserfaring med materialerne.

Med henblik på formningsproduktets anvendelighed anlægges rent funktionelle vurderinger som: tydelige tegn, klar form, fuld farve og livlig forestillingskraft.

I trit med, at den voksne omverdens kunstkriterier trænger ind i elevernes

egne vurderinger, appelleres der til kunstforståelse.

Der bør her henvises til mange forskellige udtryksformers ligeberettigelse.

Denne mere formelle vurdering kan tjene som inspiration til at ændre ensidige løsninger.

Hertil forstærkes dialogen om de funktionelle kriterier, og man søger således at drøfte sig frem til et alment æstetisk vurderingsgrundlag.

Det er disse funktionelle eller »sociale« kriterier, der har mest vægt.

Selvstændig modifikation af form noteres – ligesom god samarbejdsevne.

Organisationsformer

Der skiftes mellem individuelt arbejde, arbejde i smågrupper på to og to eller tre og tre eller hele klassens (eller flere klassers) deltagelse i omfattende kollektive arbejdsprocesser.

Aktuelle opgaver, som kræver stort format, og hvis heldige løsning forudsætter flere elevers samarbejde, motiverer

**Billedet fjernet på grund
af ophavsret**

gruppe- og kollektivarbejde, (eks. skolefest, skolekomedie, skoleblad, feature, dukketeater, filmformning).

Pædagogisk kan gruppearbejdet begrundes både i:

1. almindelige argumenter

idet formnings almene mål omfatter både selvudfoldelse som individuel formulering af udtryk og meddelelse og selvudfoldelse i samarbejde med andre omkring fælles projekter for fælles mål, og i

2. fagdidaktiske argumenter

idet formningsfaglige mål omfatter både opnåelse af praktiske billedmæssige færdigheder og udvikling af teoretiske billedbegreber med henblik på gennemarbejdet billedformning og på kritisk billedbetragtning.

Gruppearbejdet omkring praktiske projekter såvel som omkring analyse og vurdering af produkterne forøger således mulighederne for at virkeliggøre såvel fagets overfaglige (almene) som rent faglige intentioner.

Læseplanudvalgets fagudvalg

Fagudvalg 1

Formændene for de respektive fagudvalg og underudvalg

Fagudvalg 2

Skoleinspektør Mogens Andersen (*formand*)
Skoleinspektør Karl Brocher
Lektor Hans Jørgen Schiødt
Viceinspektør L. Nabe Nielsen (*sekretær*)

Fagudvalg 3

Skolebestyrer B. Christensen-Dalsgaard
(*formand*)
Overlærer Anders Johansen
Afdelingsleder Tage Werner
Fagkonsulent F. Tommerup Jensen
(*sekretær*)

Fagudvalg 4

Overlærer Kaj Varming (*formand*)
Lærer Gunnar Hansen
Professor Kjeld Winding
Fagkonsulent Arne Sloth Carlsen (*sekretær*)

Fagudvalg 5

Undervisningsinspektør Jens Bach (*formand*)
Skoleinspektør Ann Jeppesen
Afdelingsleder Ole B. Larsen
Fagkonsulent Knud Hansen (*sekretær*)

Fagudvalg 6

Viceskoleledirektør Emil Pedersen (*formand*)
Overlærer Kirsten Kjersgaard
Professor Gunnar Heerup
Fagkonsulent Chresten Skov (*sekretær*)

Fagudvalg 7

Overlærer Else Byrith (*formand*)
Skoleinspektør Karl Erik Jørgensen
Professor Poul Steller
Fagkonsulent Asger Byrnak (*sekretær*)

Fagudvalg 8

Skoledirektør mag. art. Kr. Thomsen Jensen
(*formand*)
Sektionschef Johan Engelhardt
Professor Carl Aage Larsen
Viceinspektør J. J. Christensen (*sekretær*)

Læseplanudvalgets underudvalg

Børnehaveklasser

Viceskoleledirektør Ingolf Haubirk (*formand*)
Børnehaveklasseleder Gerda Christensen
Undervisningsinspektør Agnete Engberg
Viceskoleledirektør Thorkil Holm
Viceskoleledirektør Peter Vedde
Afdelingsleder Hans Vejleskov
Fagkonsulent Merete Rein (*sekretær*)

De to første skoleår

Overlærer Kirsten Kjersgaard (*formand*)
Lærer Bente Christiansen
Undervisningsinspektør Agnete Engberg
Professor Carl Aage Larsen
Afdelingsleder Hans Vejleskov
Afdelingsleder Tage Werner
Fagkonsulent Asger Byrnak (*sekretær*)

Prøver og deres anvendelse

Skoledirektør Poul Erik Jacobsen (*formand*)
Afdelingsleder Jørgen Gregersen
Undervisningsinspektør B. Kehlet Nørskov
Fagkonsulent F. Tommerup Jensen
(*sekretær*)

Specialundervisning

Overlærer Kaj Varming (*formand*)
Skoledirektør Niels Jørgen Bisgaard
Ledende skolepsykolog Kai Gjørtz-Laursen
Undervisningsinspektør I. Skov Jørgensen
Afdelingsleder Ole B. Larsen
Fagkonsulent Asger Byrnak (*sekretær*)

Undervisningsvejledning for folkeskolen . Udkast

Hidtil udkommet:

- 1 Dansk
- 2 Matematik
- 3 Fysik/Kemi
- 4 Kristendom/Religion
- 5 Historie
- 6 Geografi
- 7 Biologi
- 8 Musik
- 9 1.-2. klasse
- 10 Fremmedsprog
- 11 Undervisningsmidler
- 12 Børnehaveklasser
- 13 Psykologi/Sociologi
- 14 Drama
- 15 Sløjd
- 16 Idræt
- 17 Filmkundskab
- 18 Valgfaget Kemi
- 19 Valgfaget Elektronik

- 20 Barnepleje
- 21 Færdselslære
- 22 Maskinskrivning
- 23 Motorlære
- 24 Datalære
- 25 Håndarbejde
- 26 Hjemkundskab
- 27 Formning
- 28 P-fag
- 29 Samtidsorientering

Under forberedelse:

- Uddannelses- og erhvervsorientering*
- Klasselærerfunktionen*
- Orienteringsfag*
- Økonomi*
- Virksomhedslære*
- Specialundervisning*

Forhandles af:

LÆRERFORENINGERNES MATERIALEUDVALG
UPSALAGADE 6 — 2100 KØBENHAVN Ø